

IX.1 Překážky v práci na straně zaměstnance (§ 191 a násl.)

Překážkami v práci na straně zaměstnance jsou:

- důležité osobní překážky; a
- překážky v práci z důvodu obecného zájmu.

Společně pro obě kategorie těchto překážek v práci platí, že je-li překážka v práci zaměstnanci předem známa, musí včas požádat zaměstnavatele o poskytnutí pracovního volna. V případě neodkladné překážky v práci, která nebyla zaměstnanci předem známa, např. náhlé onemocnění nebo úraz, není zaměstnanec povinen uvědomovat zaměstnavatele o této překážce v práci předem, je však povinen tak učinit bez zbytečného průtahu po jejím vzniku.

Zákoník práce nestanoví, jak musí zaměstnanec zaměstnavatele o překážce v práci na své straně uvědomit. Do úvahy proto přichází informování nadřízeného zaměstnance nebo personálního útvaru jakoukoliv vhodnou formou, například telefonicky, krátkou textovou zprávou (SMS) nebo e-mailem, případně i prostřednictvím třetí osoby, například jiného zaměstnance téhož zaměstnavatele. E-mail může být praktický už z toho pohledu, že v jeho příloze může zaměstnanec zaslat zaměstnavateli i naskenované kopie dokladů prokazujících existenci překážky v práci na straně zaměstnance.

Kromě povinnosti informovat zaměstnavatele o překážce v práci ukládá zákoník práce zaměstnanci, aby překážku v práci zaměstnavateli i prokázal. Lhůta pro prokázání překážky v práci není zákonem stanovena, mělo by se tak proto stát bez zbytečného odkladu. Zákoník práce rovněž neupravuje způsob, jak má zaměstnanec prokázat existenci překážky v práci a tento se bude lišit případ od případu. Například u dočasné pracovní neschopnosti bude jako průkaz překážky v práci sloužit rozhodnutí lékaře o dočasné pracovní neschopnosti (příslušný díl formuláře).

Právníké a fyzické osoby jsou povinny poskytnout zaměstnanci v těchto otázkách potřebnou součinnost (prokázání existence překážky v práci, případně délky nebo předpokládané délky jejího trvání).

Výčet překážek v práci na straně zaměstnance v zákoníku práce není zcela úplný. Mohou existovat i jiné překážky v práci. Zvláštním druhem překážky v práci na straně zaměstnance je stávka, kterou však zákoník práce neupravuje. Právní úprava stávky včetně příslušejících náhrad je obsažena v zákoně č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, ve znění pozdějších předpisů.

Zcela neupravenou překážkou v práci na straně zaměstnance je pak vzetí zaměstnance do vazby, případně uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody. Zde z povahy věci musí zaměstnavatel omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci, i když nejde o zákoníkem práce upravenou překážku v práci. Zaměstnanec však nenáleží náhrada mzdy nebo platu. Případnou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním či odsouzením vymáhá zaměstnanec po státu, a nikoliv po zaměstnavateli.

Judikát NS: 21 Cdo 48/2015